

เส้นเสียงแห่ง สันติภาพ:

หน้าที่ของเพลงในสถานการณ์
ความรุนแรงจังหวัดชายแดนภาคใต้

เมื่อพูดถึง “3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” คนส่วนใหญ่ในประเทศไทยจะนึกถึงภาพของเหตุการณ์ความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็น การลอบยิงหรือทำร้ายประชาชนหรือเจ้าหน้าที่รัฐ การวางระเบิด การปล้นปืน การเผาสถานที่ราชการ ฯลฯ ที่เกิดขึ้นในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา และบางอำเภอในจังหวัดสงขลา เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้นที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้คนจดจำภาพลักษณ์ของความรุนแรงและเหตุการณ์ร้ายที่เกิดขึ้นมากกว่าการมองหาสิ่งดีๆ ในพื้นที่

ตลอด 1 ทศวรรษของเหตุการณ์ความรุนแรงเริ่มต้นเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2547 เป็นเหตุการณ์ปล้นปืนกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (ค่ายปิเหล็ง) อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส หลังจากนั้นเหตุการณ์ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ก็เริ่มปรากฏให้เห็นรายวันทั้งในพื้นที่ และในสื่อกระแสหลัก

สันติภาพ คือ
ข้อบ่งชี้ของการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข
ของสังคมมนุษย์ ให้พี่น้องที่มี
ความหลากหลายอยู่ร่วมกันโดยปกติสุข
ท่ามกลางการเคารพกันและยอมรับ
ในความเป็นพหุวัฒนธรรม
ปลายทางคือสันติภาพ
สันติภาพคือกุญแจสำคัญ
ที่ไขไปสู่สันติสุขได้

ทีมข่าวสำนักข่าวอิศราได้นำเสนอในรายงาน
ว่า “วันที่ 4 ม.ค. เวียนมาบรรจบอีกครั้ง สำหรับผู้ที่
สนใจติดตามปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ คงทราบดีว่าเป็นวันครบรอบเหตุการณ์ปล้น
ปืนครั้งมหึมา จำนวน 413 กระบอก จากกองพัน
พัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
หรือค่ายปิเหล็ง ต.มะรือโบออก อ.เจาะไอร้อง
จ.นราธิวาส

เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 4 ม.ค. 2547
หลายคนเรียกว่า “วันเสียงปืนแตก” เพราะเสมือน
เป็นปฐมบทของเหตุรุนแรงรอบใหม่ในลักษณะ
สงครามก่อการร้ายและเหตุรุนแรงรายวันในพื้นที่
3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จ.ปัตตานี ยะลา
นราธิวาส และ 4 อำเภอของ จ.สงขลา คือ อ.จะนะ
เทพา สะบ้าย้อย และนาทวี ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา
จนถึงวันนี้ 4 ม.ค. 2558 นับได้ 11 ปีเต็ม” (ทีมข่าว
อิศรา, 2558)

จากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.
2547 ถึง พ.ศ. 2557 ที่ยังไม่มีทีท่าว่าสงบลงในเร็ววัน
ทำให้เกิดความต้องการและความพยายามที่อยาก
จะเห็นสันติสุขหรือสันติภาพเกิดขึ้นใน 3 จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ มีหลายองค์กรและหลายกลุ่มคน
ที่มีความพยายามในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น
ในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคประชาสังคม
นักศึกษา ประชาชน และบุคคลอีกหลายกลุ่มในวิธี
ที่อาจจะเหมือนกันและแตกต่างกันออกไป รวมไปถึง
ถึงการให้นิยามสันติสุขหรือสันติภาพที่ต่างกันไป
ออกไปเช่นเดียวกัน

“สันติภาพ คือ ข้อบ่งชี้ของการอยู่ร่วมกัน
อย่างปกติสุขของสังคมมนุษย์ ให้พี่น้องที่มีความ
หลากหลายอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขท่ามกลางการ
เคารพกันและยอมรับในความเป็นพหุวัฒนธรรม
ปลายทางคือสันติภาพ สันติภาพคือกุญแจสำคัญ
ที่ไขไปสู่สันติสุขได้ หากทำไม่ได้ก็เกิดการเกลียดชัง
กัน เป็นการทำลายสันติภาพโดยสิ้นเชิง สันติภาพ
จึงเป็นพื้นฐานสำคัญของกระบวนการพัฒนา
ทั้งหมดของสังคม สร้างสมดุลพื้นฐานเพื่อการพัฒนา
เชื่อว่าความขัดแย้งเยียวยาได้ด้วย
วัฒนธรรม จริยธรรม ภายใต้การยอมรับใน
พหุวัฒนธรรม หากทุกองคาพยพขับเคลื่อนบนฐาน
แนวคิดนี้ไปด้วยกัน สันติสุขก็อยู่ไม่ไกล” (เลขา
เกลี้ยงเกลา (นามแฝง), 2558)

รศ.ดร.อุทัย ภิรมย์รัตน์ ทูตสันติภาพ (อ้างอิง
มูลนิธิสหพันธ์สันติภาพสากล (ประเทศไทย), 2555)
ได้ให้นิยามสันติภาพ คือ สงบ ไม่มีการประทุษร้าย
ต่อกันทั้งการคิด การพูด และการแสดงออก

ด้วยความต้องการและความพยายามในการ
ที่เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสะท้อนและนำเสนอปัญหา
ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทำให้ศิลปินหรือนักแต่งเพลงบาง
ท่านเลือกที่จะแต่งเพลง หรือร้องเพลงที่มีเนื้อหา

เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเพลงที่สะท้อนหรือระบายความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงโดยผ่านมุมมองของศิลปิน

“ถ้าพูดถึงเรื่องแก้ปัญหา เพลงคงไม่สามารถแก้ปัญหาอะไรขนาดนั้น อาจช่วยได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น คือสามารถบันทึกประวัติศาสตร์ผ่านบทเพลงได้ ช่วยบอกเล่าความรู้สึกของคนที่อยู่ในพื้นที่ บอกกล่าวเรื่องราวที่กระทบต่อจิตใจทำให้คนอื่น ๆ สามารถรับรู้ความรู้สึกร่วมกันได้ผ่านบทเพลง แต่คงไม่อาจช่วยเยียวยาปัญหาให้หายไปในพริบตาได้ แค่อาจจะกระตุ้นให้คนในสังคมและคนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมเท่านั้น” (เพลงเพื่อสันติภาพ... อย่าให้เป็นแค่กระแสไฟไหม้ไหม้, 2556)

การสื่อความหมายโดยเพลง ชัยวัฒน์ หอวรรณกรรม (2554: 2, และ วรรณลดา พิรุณสาร, 2543: 1, อ้างจาก พิตรินา เบญญา, 2556, 2) กล่าวว่า “เมื่อพิจารณาถึงการใช้คำในการสื่อความหมาย เราสามารถพิจารณาได้จากการอาศัยความรู้ทางปริบทเพราะปริบทเป็นสิ่งที่แวดล้อมอยู่โดยรอบ ดังนั้น คำที่ใช้ในบทเพลง จึงมีความสัมพันธ์กับปริบทอย่างเห็นได้ชัด และยังนับเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้สามารถทำความเข้าใจในความหมายหรือสิ่งที่ถูกแวดล้อมได้อย่างดี ดังนั้นถ้าเราไม่สามารถเข้าใจหรือไม่ทราบถึงปริบทของการสื่อสารนั้น ๆ แล้วก็จะทำให้ไม่สามารถเข้าใจถึงการสื่อสาร หรือการสื่อความหมายที่แท้จริงได้ ในขณะเดียวกัน ผู้ที่กระทำการสื่อสารหากไม่คำนึงถึงปริบท โอกาสที่จะประสบความสำเร็จย่อมลดน้อยลงได้มากเช่นกัน”

บทความวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาถึงบทบาทหน้าที่และกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่ปรากฏของบทเพลงเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ที่ถูกเผยแพร่ในเว็บไซต์ youtube ใน พ.ศ. 2550-2557 โดยใช้การวิเคราะห์

ข้อมูลควบคู่ไปกับบริบทที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อความเข้าใจในสิ่งที่เพลงต้องการจะสื่อมากที่สุด

เหตุผลที่กำหนดขอบเขตของข้อมูลดังกล่าว เพราะในปัจจุบันม้วนเทปหรือแผ่นซีดีไม่ค่อยได้รับความนิยมเช่นในอดีต แต่คนกลับให้ความนิยมในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่ง youtube เป็นเว็บไซต์หนึ่งที่คนนิยมเข้าไปฟังเพลงและชมวิดีโอ เนื่องจากการรับชมไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ อีกทั้งยังสะดวก รวดเร็ว และสามารถเลือกฟังเลือกดูได้หลากหลายกว่าสื่อแบบเดิม และการที่กำหนด พ.ศ. 2550-2557 เพราะในช่วงเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงรอบใหม่ พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2549 นั้น ผู้วิจัยไม่พบเพลงเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ที่ถูกเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ youtube แต่อย่างใด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าผู้ที่ศึกษาวิจัยเพลงเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ คือ สมัชชา นิลบัทม์ แต่เป็นการเลือกศึกษาเฉพาะในบางเพลง คือ เพลงนกพิราบสีขาว และเพลงทบ. 2 ลูกอีสาน โดยบทความทั้งสองมีชื่อว่า สมชาย บัดตานี: บทราพัน “โหยหาอดีต” จากปลายด้ามขวาน และทบ. 2 ลูกอีสาน... ‘โฮมซิก’ ของทหารเกณฑ์ ไกลบ้าน เป็นการศึกษาและเจาะลึกลงในเพลงๆ เดียว โดยนำไปเชื่อมโยงกับทฤษฎีการสื่อความหมายและบริบททางสังคม ซึ่งจะแตกต่างกับบทความชิ้นนี้ที่เลือกศึกษาเพลงทุกแนวที่มีเนื้อหาที่สะท้อนเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อศึกษาถึงบทบาทหน้าที่และกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่ปรากฏ

จากการศึกษาพบว่าบทบาทหรือหน้าที่ (ที่นอกเหนือจากการให้ความบันเทิง) ของเพลง เพื่อสันติภาพชายแดนใต้ที่ปรากฏสามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1.การโยยหาอดีต

ช่วงเวลา 1 ทศวรรษ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา จนถึง พ.ศ.2557 ที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นรายวันทำให้วิถีชีวิตของคนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก ผู้คนทุกสาขาอาชีพต่างก็มีการปรับตัวเพื่อการอยู่รอดและสงบสุขท่ามกลางความขัดแย้งที่ทวีขึ้นของเหตุการณ์

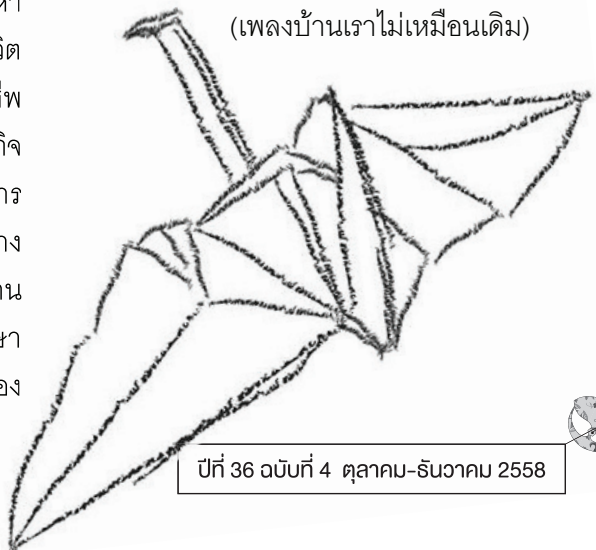
จากการศึกษาผลงานวิจัยจากสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เสนอต่อสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม พบว่าสภาวะการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ปัจจุบัน จุดเริ่มต้นเหตุการณ์ พ.ศ. 2547 หลังจากยุบ ศอ.บต. และ พตท.43 อีกทั้งเกิดการทำร้ายเจ้าหน้าที่และประชาชนเป็นจำนวนมาก ผลงานวิจัยดังกล่าวมองว่าปัญหาเกิดขึ้นมาจาก 6 สาเหตุด้วยกันคือ 1) ความต้องการแบ่งแยกดินแดน 2) ผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ 3) ความไม่เป็นธรรมของข้าราชการทหารตำรวจ 4) การค้าขายยาเสพติด 5) การทุจริตคอร์รัปชัน และ 6) สาเหตุอื่น เช่น ปัญหาด้านการศึกษา ความยากจน ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ด้านต่างๆ เช่น ด้านชีวิต ด้านอาชีพ ด้านทรัพย์สิน ด้านจิตใจ และการประกอบศาสนกิจ ชุมชนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ได้มีรูปแบบการจัดการทางสังคมด้วยการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ประธานชุมชน ชาวบ้าน โดยร่วมมือกับฝ่ายรัฐบาลตามนโยบายการรักษาหมู่บ้าน ชรบ. อรบ. และเหตุการณ์ดำเนินต่อเนื่อง

มาเป็นเวลา 3 ปี ให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมชุมชนต่างศาสนา วัฒนธรรม ที่อยู่ร่วมกันมาเป็นเวลาร่วมร้อยปี มีความหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจ จากผลกระทบเกิดขึ้นทั้งสองฝ่าย นำไปสู่ฐานของความขัดแย้งกัน ชาวพุทธถูกดึงเข้าไปร่วมอยู่กับรัฐบาลในฐานะเป็นคนไทยพุทธ ชาวมุสลิมถูกดึงเข้าไปร่วมอยู่กับผู้ก่อความไม่สงบ โดยทั้งสองฝ่ายต่างไม่รู้ว่ใครเป็นใครในพื้นที่ ต่างเป็นผู้ถูกกระทำ ทำให้ชุมชนได้หยิบยกประเด็นวัฒนธรรมอิสลามขึ้นมาสร้างอัตลักษณ์ในการดำเนินชีวิตตามวิถีทางถูกต้องตามหลักศาสนา (ประสิทธิ์ รัตนมณี และคณะ, 2550)

ในบทเพลงเพื่อสันติภาพที่ได้ศึกษาพบว่ามี การพูดถึงภาพอดีตของ 3 จังหวัดชายแดนใต้ไว้ในลักษณะเดียวกัน คือ ภาพความสุข (วิถีชีวิต) ในอดีต

การพูดถึงภาพอดีตของ 3 จังหวัดชายแดนใต้เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาในเพลงเพื่อสันติภาพ ผู้แต่งจะฉายภาพสะท้อนในอดีตเป็นตัวเริ่มเรื่องหรือเริ่มบทเพลง เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกและรับรู้ว่ ณ ตอนนั้ 3 จังหวัดชายแดนใต้ไม่เหมือนเดิมอีกแล้ว ไม่เหมือนกับอดีตที่ผ่านมา เพื่อเป็นการเปรียบเทียบ ดังเนื้อเพลงที่ปรากฏ

บ้านฉันวันนี้ไม่เหมือนเก่า
ดูอันตรายเป็นเหมือนเดิม
ฟ้าดูมืดมนสับสนและอึมครึม
(เพลงบ้านเราไม่เหมือนเดิม)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทเริ่มต้นของเพลงบ้านเราไม่เหมือนเดิม เป็นการเริ่มต้นเพลงด้วยการเล่าภาพปัจจุบันเพื่อสะท้อนถึงอดีตที่สวยงามและมีความสุข “บ้านฉันวันนี้ไม่เหมือนเก่า” เป็นการพูดถึงภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (ขณะนั้น) ว่าเป็นภาพที่ไม่เคยเกิดในอดีต เป็นภาพไม่จินตา เป็นประโยคที่ทำให้ผู้ฟังไม่ว่าจะอยู่ภาคใด จังหวัดใด หรือพื้นที่ไหนๆ เข้าใจความรู้สึกนั้น

ผู้แต่งได้เรียกพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ว่า “บ้านฉัน” (คนส่วนใหญ่ก็ล้วนแต่มีบ้าน) ซึ่งอาจทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกร่วมว่า ถ้ามีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นกับบ้านของตัวเอง และเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ผู้ที่เป็นเจ้าของบ้านนั้นจะรู้สึกอย่างไร

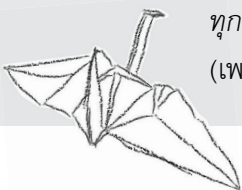
อีกด้านหนึ่ง เป็นการเล่าสิ่งที่เกิดขึ้นในบ้านของตัวเอง เพื่อให้คนภายนอกได้รับรู้หรือการเล่าสู่กันฟัง และเป็นการระบายถึงความทุกข์ สิ่งที่ตันใจหรือสิ่งที่อยู่ในใจของคนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

เนื้อเพลงดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าในท่อน “ฟ้าดูมืดมนสับสนและอึมครึม” เป็นการใช้คำที่ทำให้เห็นบรรยากาศที่ให้ความรู้สึกและเหตุการณ์ที่เป็นด้านลบในปัจจุบัน เพราะเมื่อคนเราตกอยู่ในความมืดมน หรือมองไปในความมืด จะทำให้รู้สึกกลัว และกังวลถึงความมืดที่อยู่เบื้องหน้า ซึ่งเป็นความมืดที่คน 3 จังหวัดชายแดนใต้กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน

เนื้อเพลงดังกล่าวคร่ำครวญถึงอดีตว่าในวันวานที่ผ่านมานั้นมีรอยยิ้มที่สร้างความประทับใจแก่คนที่ได้รับ แต่วันนี้รอยยิ้มเหล่านั้นกลับหายไป แทนที่ด้วยความทุกข์ภัยอันตราย และน้ำตาแห่งความโศกเศร้าเสียใจกับเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ทำให้การใช้ชีวิตหรือวิถีชีวิตของคน 3 จังหวัดชายแดนใต้ต้องเปลี่ยนไปจากอดีต และการใช้ชีวิตในแต่ละวันก็เต็มไปด้วยความหวาดระแวงที่รู้ว่าเกิดเหตุการณ์ร้ายๆ จะเกิดขึ้นกับตัวเองหรือคนรอบข้างเมื่อใด และความรู้สึกที่ไม่ไว้วางใจต่อบุคคลรอบข้างที่มีความแตกต่างกับตนเอง ทั้งต่างพื้นที่ ต่างภาษา ต่างศาสนา ต่างชาติพันธุ์ เป็นอารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างจากอดีต เพราะในอดีตผู้คนสามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ ไปมาหาสู่กันได้ ไว้วางใจซึ่งกันและกัน อยู่กันฉันท์พี่น้อง

ผู้แต่งใช้คำว่า “มีเพียงทุกข์ภัยกับน้ำตา” ในการสะท้อนความรู้สึกและความเป็นอยู่ที่เป็นทุกข์ มีภัยอยู่รอบตัว คำว่าทุกข์ภัย เป็นคำที่มีความหมายด้านลบสองคำมาต่อกันเป็นคำเดียวกัน ทำให้บ่งบอกถึงความรู้สึกที่เป็นลบมากยิ่งขึ้น เพราะมนุษย์ทั่วไปย่อมมีความทุกข์เกิดขึ้นในใจเป็นเรื่องปกติ แต่ “ทุกข์ภัย” ทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจว่าเป็นความทุกข์ที่เกิดจากภัยอันตรายที่เกิดขึ้น 3 จังหวัดชายแดนใต้ และคำว่า “น้ำตา” ในเนื้อเพลงดังกล่าวก็อยู่ในบริบทที่สื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกโศกเศร้า เสียใจ ซึ่งเชื่อมต่อและสนับสนุนคำว่า “ทุกข์ภัย” ที่กล่าวมาข้างต้น

ไม่มีอีกแล้วยิ้มพิมพิไล
มีเพียงทุกข์ภัยกับน้ำตา
ทุกวันนี้เวลา มีเพียงแค่ความระแวง
(เพลงบ้านเราไม่เหมือนเดิม)

พื้นดินถิ่นเคยนอน บัดนี้ถูกเป็นไฟ
ก่อนหน้านี้เคยสุขสบาย เปลี่ยนแปรไป
เพราะใครเล่าทำ
(เพลงสามชายแดนใต้)

เนื้อเพลงดังกล่าวเป็นการพูดถึงสถานการณ์ความรุนแรง โดยใช้ไฟเป็นสัญลักษณ์ของความรุนแรง และความร้อนนั้นเป็นสัญลักษณ์ของผลกระทบจากไฟที่กำลังเผาผลาญแผ่นดินซึ่งหมายถึงความเดือดร้อนที่เกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ในปัจจุบัน

ในบทเพลงเพื่อสันติภาพชายแดนใต้พบว่า ผู้แต่งมีการกล่าวถึงคำว่า “ไฟ” และปรากฏอยู่ในหลายบทเพลง เช่น เพลงสามชายแดนใต้ เพลงได้ร่มเย็น เพลงนกพิราบสีขาว ฯลฯ เมื่อพิจารณาคำว่า “ไฟ” ในบริบทของเพลงดังกล่าวแล้ว จะพบว่าเป็นคำ

ที่หมายถึง เหตุการณ์ความรุนแรง เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น และแทนความรู้สึกทุกข์ร้อนของผู้ที่ได้รับผลกระทบ คำว่า “ไฟ” จึงทำหน้าที่ทำลายสิ่งใดๆ เผาทำลายความสันติสุขของคนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และนำมาซึ่งความเดือดร้อน และความทุกข์ที่ไม่ดีหรือความรู้สึกในด้านลบมาสู่ผู้คนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้

นอกจากนี้ ผู้แต่งได้ย้อนรำลึกถึงความหลังของ 3 จังหวัดชายแดนใต้ว่า ในอดีตนั้นเคยอยู่กันอย่างร่มเย็นและมีความสุข สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข ไม่ต้องหวาดระแวงถึงเหตุการณ์ความรุนแรง การรำลึกอดีตที่ร่มเย็นมีสุขนั้นเสมือนเป็นการละเมอเพื่อฝันเพียงช่วงขณะ หรือเป็นเพียงแค่นอนหลับและฝันดีในเวลาสั้นๆ แต่ก็ต้องตกใจตื่นจากความจริงที่ทุกวันนี้ 3 จังหวัดชายแดนใต้ต้องพบเจอกับความทุกข์ ความลำบาก ความหวาดระแวง ความกลัว ฯลฯ ที่เกิดจากเหตุการณ์ความรุนแรง

นกพิราบสีขาวจงกลับคืนมา ปกป้องดูแลรักษาประชาได้ไหม
นกพิราบสีขาวตรงนี้ถูกเป็นไฟ กลับมาปกป้องโยกย้าย ให้พวกฉันที่...
อยากจะเห็น เหมือนดังเคย จับมือกอดคอกันเลย ที่เคยผ่านมา
(เพลงนกพิราบสีขาว)

นกพิราบสีขาวเป็นสัญลักษณ์แห่งความสันติสุข หรือสันติภาพ จึงอาจทำให้เป็นเหตุผลที่ผู้แต่งตัดสินใจเลือกใช้นกพิราบสีขาวเป็นตัวแทนในการเรียกร้องถึงสันติสุขในบทเพลงดังกล่าว เปรียบเสมือนว่า ณ ตอนนี้นั้นสันติสุขนั้นได้บินหนีหายไปจาก 3 จังหวัดชายแดนใต้เสียแล้ว ทำให้ผู้แต่งได้ขอร้อง และวิงวอนขอให้สันติสุขนั้นกลับมาอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้เหมือนที่เคยมีมา

การเล่าปัจจุบันเพื่อสะท้อนอดีต หรือเล่าอดีตเพื่อสะท้อนปัจจุบัน พบว่าเป็นบทบาทหนึ่งของเพลงที่จะทำให้ผู้ฟังได้ตื่นจากอดีตที่สวองาม มาพบเจอกับความจริงในปัจจุบันที่ขมขื่น

นอกจากนี้ สมัชชา นิลปัทม์ (2556: 53) ได้วิเคราะห์ไว้ว่า “เราอาจพบชุดความคิดบางอย่างในบทเพลงผ่านภาษาต่างๆ ตรงไปตรงมา ประกอบขึ้นมาเป็นเนื้อเพลง การโปรย “นกกระดาศ” ในปลายปี 2547 ซึ่งยังคงกลายเป็นบุคลาธิษฐานในเนื้อเพลงของเขา ในการปิดเป่าทุกข์ภัยทั้งปวงให้กับผู้คนในทุกข์ยากและเรียกเอา “สันติภาพ” ที่เคยมีอันแสนประทับใจกลับคืนมา”

การเล่าปัจจุบันเพื่อสะท้อนอดีต หรือเล่าอดีตเพื่อสะท้อนปัจจุบัน พบว่าเป็นบทบาทหนึ่งของเพลงที่จะทำให้ผู้ฟังได้ตื่นจากอดีตที่สวองามมาพบเจอกับความจริงในปัจจุบันที่ขมขื่น และทำให้ผู้ฟังที่จมอยู่กับปัจจุบันที่ขมขื่นได้นึกถึงอดีตที่แสนหอมหวาน อีกทั้งยังเป็นการเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้ฟังเห็นถึงความทุกข์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพราะคนเราเมื่อตกอยู่ในความทุกข์หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่เลวร้ายเป็นเวลานาน ก็เกิดความเคยชิน จนทำให้รู้สึกว่าการที่เรารู้สึกว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเรื่องปกติธรรมดาและรู้สึกไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง จนกว่าความทุกข์นั้นจะเกิดขึ้นหรือส่งผลกระทบโดยตรงกับตนเอง จึงจะทำให้ตนเองนั้นรู้สึกตัว

การเปรียบเทียบอดีตกับปัจจุบันจะทำให้ผู้ฟังรู้สึกและเห็นภาพความทุกข์ในปัจจุบันได้ชัดเจนขึ้น และเป็นสิ่งที่อาจจะทำให้ผู้ฟังได้ตระหนักถึงสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน หรือเป็นการสะกิดให้ผู้ฟังทั้งหลายให้รู้สึกตัว และรับรู้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

2. การสะท้อนเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ

เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ตั้งแต่ พ.ศ.2547 ถึงสิ้น พ.ศ. 2557 มีจำนวนมาก และมีหลากหลายรูปแบบตามสื่อกระแสหลักได้นำเสนอ สร้างความสูญเสียแก่ชีวิต และทรัพย์สินเป็นอย่างมาก

จากข้อมูลที่เกิดขึ้นรวบรวมโดยศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.) พบว่า ภาพรวมของสถานการณ์ตลอด 11 ปีไฟใต้ (4 ม.ค. 2547-4 ม.ค. 2558) มีเหตุรุนแรงรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้นทั้งสิ้น 16,969 เหตุการณ์ หรือเฉลี่ย 4.24 เหตุการณ์ต่อวัน แยกเป็นเหตุความมั่นคง ซึ่งหมายถึงเหตุรุนแรงที่กระทำโดยขบวนการก่อความไม่สงบ จำนวน 9,000 เหตุการณ์ หรือเฉลี่ย 2.25 เหตุต่อวัน ส่วนที่เหลือเป็นอาชญากรรมทั่วไป (ปรกณ พึ่งเนตร, 2558)

จากการศึกษาเพลงเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ พบว่ามีบทบาทในการสะท้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อให้ผู้ฟังเพลงได้เข้าใจและรับรู้ถึงในพื้นที่ที่กำลังเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้น ซึ่งความจริงแล้วเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นรายวันก็ได้ถูกนำเสนอโดยผ่านสื่อกระแสหลักอยู่แล้ว แต่สื่อกระแสหลักมักจะนำเสนอเพียงแค่ให้รู้ว่าการกำลังเกิดอะไรขึ้น โดยนำเสนออย่างผิวเผิน แต่สิ่งที่ผู้แต่งได้นำเสนอในเพลงจะแตกต่างกัน เพราะผู้แต่งได้นำเสนอเหตุการณ์ความรุนแรงต่างๆ ผ่านมุมมอง

ที่หลากหลาย เช่น สะท้อนเหตุการณ์ผ่านสายตาเด็ก หรือสะท้อนถึงผลกระทบที่เกิดต่อตัวเด็ก ซึ่งอาจทำให้ผู้ฟังเพลงรู้สึกหดหู่ รู้สึกเห็นใจ ต่อเหตุการณ์ความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อเด็กมากกว่าการนำเสนอของสื่อกระแสหลัก

การสะท้อนเหตุการณ์ความรุนแรงโดยผ่านสายตาเด็ก หรือสะท้อนถึงผลกระทบต่อเด็ก จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ความแตกต่างจากการนำเสนอของสื่อกระแสหลัก กล่าวคือ เด็กมีความรู้เพียงสา มีความบริสุทธิ์ในความคิดและความรู้สึก ไม่มีผลประโยชน์ที่แอบแฝงหรือมีส่วนได้ส่วนเสียกับเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นเหตุผลที่ผู้แต่งเลิกริธีนี้ในการสะท้อนเหตุการณ์ความรุนแรง ดังเพลงที่ปรากฏ

ก๊น่ายทหารต้องสิ้นใจ

จากไปเท่าไรแล้วคุณครู โรงเรียนของหนูมากมายที่วอดวาย...

ก๊ิดวงวิญญาณที่ต้องมาล้มมาตายจากไป

ขอฉันขอได้ไหมให้เป็นชีวิตสุดท้าย

จะล้มจะล้างทำลายด้วยเหตุด้วยผลอันใด

(เพลงบ้านเราไม่เหมือนเดิม)

ผู้แต่งได้สะท้อนเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยเล่าผ่านสายตาของเด็กที่ตั้งคำถามจากสิ่งที่เห็นและรับรู้ว่า “ก๊น่ายทหารต้องสิ้นใจ” บ่งบอกถึงเหตุการณ์ความรุนแรงที่ทหารหรืออาจจะรวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเกี่ยวกับความมั่นคงในพื้นที่ต้องเสียชีวิตจากเหตุการณ์ “จากไปเท่าไรแล้วคุณครู โรงเรียนของหนูมากมายที่วอดวาย” เป็นการสะท้อนโดยการตั้งคำถามของเด็ก แสดงให้เห็นว่าในพื้นที่ยังคงมีเหตุการณ์ความรุนแรงและส่งผลให้ครูต้องเสียชีวิต โรงเรียนที่เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ของเด็กๆ ก็ถูกลอบเผาจนวอดวาย และเป็นการพูดถึงเหตุการณ์ความรุนแรงโดยรวมที่สร้างความสูญเสียต่อชีวิตไม่ว่าจะเป็นของประชาชน หรือเจ้าหน้าที่รัฐก็ตาม โดยที่ผู้แต่งใช้คำว่า “ก๊ิดวงวิญญาณที่ต้องมาล้มมาตาย” ซึ่งสามารถครอบคลุมมนุษย์ทุกคนที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น

จากเพลงดังกล่าวที่ได้หยิบยกมานั้นไม่เพียงแต่สะท้อนเหตุการณ์ความรุนแรงเท่านั้น หากแต่ผู้แต่งยังได้สะท้อนถามถึงจำนวนของผู้ที่เสียชีวิตและเหตุการณ์ความรุนแรงโดยใช้คำที่ใช้ถามจำนวน “กี่,เท่าไร” เป็นการย้อนถามผู้ฟังให้นึกคิดและเป็นการบอกถึงจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นว่าเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก “มากมาย” ทำให้เห็นว่าผู้แต่งได้สะท้อนเหตุการณ์ความรุนแรงพร้อมทั้งสะท้อนถึงจำนวนด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ก็ยังมีส่วนอย่างเพลงปรากฏคือ “สิ้นเสียงระเบิดควั่นปิ่น เลือดนองพื้นแผ่นดิน ดำขวาน ผู้คนล้มตายทุกวันจากเหตุการณ์ไฟได้ลุกลาม” (เพลงชีวิตบนเส้นด้าย หัวใจบนดักแม) เป็นท่อนเพลงที่ผู้แต่งได้สะท้อนเหตุการณ์พร้อมทั้งบรรยายให้ผู้ฟังได้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในแต่ละครั้ง “เสียงระเบิด” เป็นการพูดถึงเหตุการณ์ความรุนแรงที่ใช้ระเบิดในการก่อเหตุ “ควั่นปิ่น” เป็นตัวแทนของเหตุการณ์

ความรุนแรงที่ใช้อาวุธปืนในการก่อเหตุ ผู้แต่งได้เลือกคำที่สามารถสื่อและแทนถึงเหตุการณ์ความรุนแรงได้อย่างครอบคลุม เมื่อสามารถสื่อถึงเหตุการณ์ความรุนแรงให้ผู้ฟังรับรู้แล้ว ผู้แต่งก็ได้บรรยายต่อถึงผลกระทบหลังจากเหตุการณ์ คือ “ผู้คนล้มตายทุกวัน” สามารถให้ความรู้สึกและสะท้อนภาพแก่ผู้ฟังถึงความสูญเสียที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้เจาะจงว่าคนที่หรือบาดเจ็บหรือเสียชีวิตนั้นจะเป็นใคร มีอาชีพอะไร โดยผู้แต่งใช้คำว่า “ผู้คน” แสดงให้เห็นการให้ความสำคัญถึงความเป็นมนุษย์ที่หลากหลายและเท่าเทียมกัน โดยไม่เจาะจงศาสนาหรือชาติพันธุ์ใดๆ

การสะท้อนถึงเหตุการณ์ความรุนแรงของผู้แต่งข้างต้นส่วนใหญ่เป็นการพูดถึงเหตุการณ์โดยรวมที่เกิดขึ้นแต่ก็มีบ้างที่พูดถึงเฉพาะเหตุการณ์ที่เจาะจงถึงตัวบุคคลที่อยู่ในความสนใจของคนในประเทศ โดยถูกถ่ายทอดจากสื่อกระแสหลัก และบางคนก็เป็นที่รู้จักของในพื้นที่เป็นอย่างดี เช่น

ครูจุหลิง ครูจุหลิง

เด็กน้อยคอยครูกลับ คุณครูไปลับ ไม่กลับมาหา

คุณครูไปแล้ว ครูจากไปแล้ว บ่หวนกลับมา..

ดอกไม้วังรอยลับลา..น้ำตา อาลัยไหลริน

(บทเพลงอาลัยครูจุหลิง ดิษชลามู)

เมื่อกล่าวถึงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ ที่ “ครู” ต้องตกเป็น “เหยื่อ” แล้ว เหตุการณ์ที่สะท้อนขวัญคนไทยทั่วประเทศ และเชื่อว่ายากจะลืมเลือน คงไม่พ้นเหตุการณ์เมื่อ 7 ปี ที่ผ่านมา เมื่อ พ.ศ. 2549 ซึ่งเกิดขึ้นภายในพื้นที่หมู่ 4 ต.เฉลิม อ.ระแงง จ.นราธิวาส กับเหตุการณ์ที่ 2 ครูสาว โรงเรียนบ้านกุยจิลือปะ คือ น.ส.จุหลิง ปงกันมูล หรือครูจ้อย และ น.ส.ศิรินาถ ถาวรสุข ถูกกลุ่มคนจับเป็นตัวประกัน พร้อมรุมทำร้าย เพียงเพื่อต่อรองกับเจ้าหน้าที่รัฐ แลกกับการปล่อยตัว 2 แนวร่วม

ผู้ก่อความไม่สงบที่ถูกจับกุมคดีสังหาร 2 นาวิกโยธิน เสียชีวิต สุดท้ายแม้จะช่วยเหลือออกมาได้ แต่ “ครูจูลิง” อาการสาหัส สุดท้ายสิ้นลมหายใจ ท่ามกลางความสลดหดหู่ของคนไทยทั่วประเทศ (นวนิราลีถึง “ครูจูลิง” พลีชีพอุทิศตน! เสียสละ สอนหนังสือ 3 จว.ชายแดนใต้, 2556)

การเสียชีวิตของครูจูลิง ปงกันมุล เป็น เหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นใน อ.ระแงะ จ.นราธิวาส สร้างความสะเทือนใจแก่คนทั่วประเทศ ผู้แต่งใช้การ อุปมาว่าครู(จูลิง)ที่เสียชีวิตไป เปรียบได้กับ “ดอกไม้ ที่ร่วงโรย” โดยปกติแล้วผู้หญิงมักจะถูกเปรียบ กับดอกไม้ เพราะมองผู้หญิงเป็นเพศที่สวยงาม ควรค่าแก่การทะนุถนอม ซึ่งสอดคล้องกับครูจูลิง ที่เป็นผู้หญิง แต่ครูจูลิงกลับถูกทำร้ายโดยผู้ไม่หวังดีจนเสียชีวิต จึงกลายเป็นดอกไม้ที่ร่วงโรย และ เป็นการร่วงโรยโดยไม่กลับมา หลังจากนั้นผู้แต่งได้ ต่อด้วย “น้ำตาอาลัยไหลริน” ซึ่งเป็นน้ำตาของผู้คนที่พากันร่ำไห้ด้วยความอาลัยถึงการจากไปโดยไม่มี วันกลับของครูจูลิง

ร.ต.ต.ชน วรคงไพสิฐ หรือดาบชน

พ.ต.อ.สมเพียร เอกสมญา หรือจำเพียร

การสะท้อนเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ทั้งการพูดถึงเหตุการณ์โดยรวมและการเจาะจงเฉพาะตัวบุคคล ดังที่ผู้วิจัยได้ หยิบยกเหตุการณ์ของครูจูลิงมาข้างต้น แต่ก็ยังมี อีกหลายคนที่ยังไม่ได้ยกมา เช่น พ.ต.อ.สมเพียร เอกสมญา หรือจำเพียร ร.ต.ต.ชน วรคงไพสิฐ หรือดาบชน ฯลฯ การสะท้อนเหตุการณ์ความรุนแรง ทั้งหมดนั้นล้วนสามารถทำให้ผู้ฟังเพลงได้เข้าใจ และเห็นภาพถึงเหตุการณ์ความรุนแรงอย่างลึกซึ้ง มากยิ่งขึ้น

3. การสะท้อนความรู้สึกและผลกระทบจาก เหตุการณ์ความรุนแรง

การสะท้อนความรู้สึกและผลกระทบเป็น บทบาทหนึ่งที่ปรากฏในเพลงเพื่อสันติภาพ ชายแดนใต้ เป็นการสื่อสารหรือถ่ายทอดความรู้สึกของผู้ที่ได้รับผลกระทบ (โดยผ่านผู้แต่ง) หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ เพราะการที่จะฟังเพียงสื่อกระแสหลักในการสื่อสาร

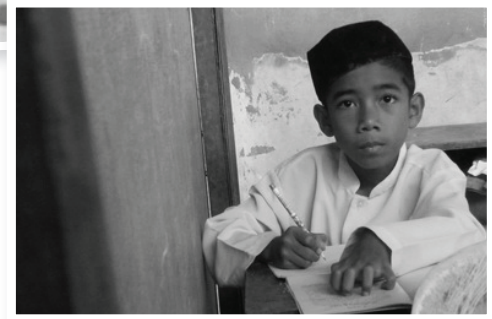
จากในพื้นที่ออกสู่ภายนอก หรือจากภายนอก (พื้นที่) เข้าสู่ในพื้นที่คงไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงต้องอาศัยบทเพลงเพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งหรือตัวช่วยหนึ่งในการสื่อสาร

3.1 สะท้อนผลกระทบและความรู้สึกต่อความสูญเสีย

การสะท้อนความรู้สึกต่อความสูญเสีย เป็นการแสดงทางอารมณ์ที่มาจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักหรือประสบพบเจอกับเหตุการณ์ความไม่สงบ เพื่อเป็นการระบาย และสื่อสารไปยังผู้ก่อเหตุและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้รู้ถึงความสูญเสียที่เกิดขึ้นนั้นไม่ว่าจะเป็น ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ล้วนแต่สร้างความบอบช้ำ เสียใจ และเจ็บปวดแก่คนที่ได้รับผลกระทบอย่างยิ่ง ดังเช่นตัวอย่างบทเพลงที่ได้ยกมาดังนี้

เด็กน้อยต้องมากำพำไว้พ่อ อีกสักทีร้าย
ถึงจะสาจะสมใจกัน พอสักที
(เพลงบ้านเราไม่เหมือนเดิม)

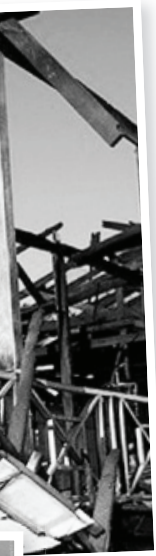
เนื้อเพลงดังกล่าวผู้แต่งได้สะท้อนถึงความรู้สึกของคนๆ หนึ่งที่กำลังมองเด็กๆ ที่สูญเสียพ่อหรือผู้ปกครองจากเหตุการณ์ความรุนแรง โดยเพิ่มความน่าเห็นใจและความเยาะวิยโดยใช้คำว่า “เด็กน้อย” ให้ความรู้สึกถึงความบอบบางและความไร้เดียงสาของเด็ก ที่ต้องกลายเป็นเด็กกำพร้า ผู้แต่งสะท้อนโดยใช้วิธีการตั้งคำถามว่าจะต้องมีเด็กกำพร้าเพิ่มขึ้นอีกกี่ราย บ่งบอกว่าจำนวนเด็กกำพร้านั้นเพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆ รวมทั้งสะท้อนถึงความรู้สึกที่ไม่อยากให้อาณาเขตเด็กกำพร้าเพิ่มขึ้น โดยใช้คำ “พอสักที” แสดงถึงการไม่อยากเห็น หรือทนเห็นเหตุการณ์ความรุนแรงเช่นนี้อีกต่อไป

จากงานวิจัยของคณะทำงานฐานข้อมูลเหตุการณ์ชายแดนใต้ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (DSID) สถานีวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ พบว่า “จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อกลุ่มเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย การเสียชีวิตและบาดเจ็บ ความเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (คนพิการ) การตกเป็นผู้ต้องสงสัย ถูกดำเนินคดีและคุมขัง การถูกพลัดพรากจากครอบครัวในกรณีที่คนในครอบครัวถูกกล่าวหาว่าเห็นต่างจากรัฐ และความต้องการกลายเป็นเด็กกำพร้าจากการสูญเสียบุคคลในครอบครัว โดยเด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ความขัดแย้งและความรุนแรง จะมีผลกระทบทางจิตใจที่อาจนำไปสู่ภาวะความซึมเศร้า ภาวะวิตกกังวล หรือแม้แต่การใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหาอีกด้วย

สำหรับข้อมูลสถิติสะสม ของเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ระหว่างมกราคม 2547 – ธันวาคม 2557 ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและ

เยาวชนที่อายุต่ำกว่า 15 ปี พบว่า มีเด็กและเยาวชน เสียชีวิตสะสม ทั้งสิ้น 81 คน เป็นกลุ่มเด็กที่นับถือศาสนา พุทธ จำนวน 20 คน และ กลุ่มเด็กที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 60 คน และมีผู้ได้รับบาดเจ็บทั้งสิ้น 445 คน เป็นกลุ่มเด็กที่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 156 คน และ กลุ่มเด็กที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 287 คน โดยปีที่มีจำนวนการเสียชีวิตสูงสุด คือ ปี 2550 จำนวน 21 คน และ ปี 2547 เป็นปีที่ไม่มีเด็กและเยาวชนเสียชีวิต ในปี 2550 มีเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการบาดเจ็บสูงสุด จำนวน 55 คน และปีที่มีการบาดเจ็บน้อยที่สุดคือ ปี 2547 จำนวน 17 คน (สุวรา แก้วนัย, สุภาภรณ์ พันธ์สนาชี: 2558)

และตัวอย่างอีกหนึ่งบทเพลง คือ

เด็กน้อยต้องทนรับกรรมต้องพบกับความขมขื่น
เขามาหยิบยื่น เขามาปล้นปิ่นเผาโรงเรียน
หนูนั้นร่ำร้องด้วยใจเศร้าหมองขอโรงเรียนหนูกลับคืน
(เพลงได้ร่มเย็น)

การที่เด็กต้องมาสูญเสียโรงเรียนจากการถูกเผาโดยกลุ่มผู้ไม่หวังดี และการที่ต้องสูญเสียบิดามารดาเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบ จนเด็กๆ หลายในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กำพร้าบิดา และมารดาเพิ่มสูงขึ้น โดยสะท้อนผ่านสายตาผู้แต่ง และสะท้อนผ่านน้ำเสียงของเด็กเพื่อสะท้อนถึงความรู้สึกของเด็กๆ ที่รู้สึกเสียใจต่อเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น และเพื่อให้ผู้ฟังได้รู้สึกเห็นใจเด็ก โดยผู้แต่งได้ใช้คำว่า “ความขมขื่น” แทนอารมณ์ความรู้สึกของเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง เป็นคำที่สื่ออารมณ์ในด้านลบ เป็นอารมณ์ที่ต้องทนรับกับสิ่งร้ายๆ โดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ทำได้เพียงอดทนอดกลั้น และผู้แต่งได้บรรยายความรู้สึกของเด็กๆ ที่ต้องสูญเสียโรงเรียนจากการถูกเผ่าว่ามีความ “เศร้าหมอง” และได้แต่นั่ง “ร่ำร้อง” จะเห็นได้ว่าผู้แต่งเลือกใช้แต่คำที่สื่ออารมณ์ในด้านลบ เพื่อเน้นย้ำถึงการกระทำดังกล่าวว่าล้วนแต่สร้างความรู้สึกที่ไม่ดีและส่งผลกระทบต่อเด็ก ๆ ทั้งสิ้น

ในความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่ทำให้เด็กเสียชีวิตหรือบาดเจ็บเท่านั้น แต่เด็กต้องเผชิญกับความรู้สึกตกใจ เสียใจ และเสียขวัญ จากการที่ครูผู้สอนซึ่งมีความใกล้ชิดกับเด็กถูกยิงเสียชีวิต จากรายงานข่าวของศูนย์ข่าวศรีราชาภาคใต้พบว่า ในรอบกว่า 10 ปีไฟใต้ หรือตั้งแต่วันที่ 4 ม.ค. 2547 นั้น มีครูเสียชีวิตจากเหตุรุนแรงไปแล้ว 175 ราย ขณะที่ตัวเลขของสมาพันธ์ครูสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ที่ 179 ราย นอกจากนี้ พบว่าเมื่อมีครูถูกยิงเสียชีวิต ทางโรงเรียนก็จะทำการปิดการสอนเป็นเวลา 2 วัน ซึ่งทำให้เกิดการหยุดชะงักทางการศึกษาของกลุ่มเด็กในพื้นที่ด้วย

นอกจากนั้น เหตุการณ์ความรุนแรงหลายครั้งก็มุ่งทำลายสถานศึกษา ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้และบ่มเพาะวิชาความรู้ที่สำคัญสำหรับเด็กๆ แต่ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ และ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา โรงเรียนกลายเป็นเป้าหมายในการโจมตีของผู้เห็นต่างจากรัฐ จากรายงานข่าวของข่าว 3 มิติ เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม

2557 พบว่าการโจมตีโรงเรียนเป็นการตอบโต้ของผู้เห็นต่างจากรัฐเมื่อถูกปิดล้อม ตรวจค้น จับกุม หรือถูกวิสามัญฆาตกรรม เป็นการทำลายความน่าเชื่อถือของรัฐและเป็นเป้าหมายที่อ่อนแอที่สุดในการเผด็จการรัฐ ยุทธศาสตร์การเผาทำลายโรงเรียนถูกใช้มานาน เหตุการณ์ที่รุนแรงที่สุดคือเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2536 ที่มีการเผาโรงเรียนพร้อมกัน 36 แห่ง ใน 4 จังหวัดชายแดนใต้ คือ จังหวัดยะลา นราธิวาส ปัตตานี และ สงขลา จากรายงานของสำนักประสานงานและบูรณาการการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ กระทรวงศึกษา ตั้งแต่ปี 2547 จนถึงปี 28 สิงหาคม 2557 และการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมของกลุ่มด้วยใจ พบว่ามีโรงเรียนที่ถูกเผาจำนวน 204 โรง ซึ่งเป็นโรงเรียนในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) จำนวน 202 โรงและเป็นโรงเรียนในสังกัดของสำนักงานการศึกษาเอกชนนอกโรงเรียน (กศน) จำนวน 2 โรง

ผลกระทบที่ส่งผลต่อเด็กโดยตรงคือ การขาดโอกาสทางการศึกษา เมื่อโรงเรียนถูกเผา เด็กก็ไม่มีที่เรียนหนังสือ และโรงเรียนจะทำการปิดการเรียนการสอน และต้องใช้สถานที่ที่ไม่เอื้อต่อการเรียนและในฤดูฝนก็ไม่สามารถเรียนได้นอกจากนี้ยังเกิดบาดแผลทางด้านจิตใจต่อเด็ก ๆ ที่เรียนในโรงเรียน

เด็กมักจะตั้งคำถามกับครูว่า “เผาโรงเรียนหนูทำไม” (สุวรา แก้วนุ้ย, สุภาภรณ์ พันธ์นาซี, 2558)

การเผาโรงเรียนก็ย่อมไม่แตกต่างจากการเผาอนาคตของเด็กด้วย ดังที่ปรากฏในเพลงได้ร่ำเย็น “ดับฝันอนาคตของไทยด้วยไฟที่มันเผาผลาญ” เพราะการเผาโรงเรียนไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายแก่อาคารเรียนเพียงอย่างเดียว หากแต่สร้างความเสียหายต่อตำราเรียน อุปกรณ์การเรียน และที่สำคัญสร้างความเสียหายต่อจิตใจของเด็กด้วย

3.2 สะท้อนความรู้สึกและสับสน

ความรู้สึกสงสัยและสับสนที่ปรากฏในเพลงเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ ก็มาจากเหตุการณ์ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งในช่วงแรกๆ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้ถึงสาเหตุ และไม่รู้ว่าการก่อเหตุเหล่านั้นเป็นใคร ทำเพื่ออะไร จากความสงสัยของประชาชนส่วนใหญ่เหล่านั้นจึงถูกนำมาสะท้อนโดยผู้แต่งผ่านบทเพลงเพื่อสื่อสารไปยังผู้ฟังถึงความรู้สึกสงสัยกับเหตุการณ์หลายๆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังเช่นตัวอย่างที่ปรากฏ “สถานการณ์ชายแดนแคว้นใต้ สับสนวุ่นวายมากมายปัญหา” (เพลงบุหงาชายแดน) จะเห็นได้ว่าผู้แต่งได้แสดงถึงความรู้สึกสับสนกับสิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งอาจจะจะเป็นความรู้สึกของผู้แต่งหรือเป็นความรู้สึกของ

คนในพื้นที่ที่ถูกถ่ายทอดผ่านผู้แต่ง ความสับสนที่เกิดขึ้นนั้นได้รวมกับความวุ่นวายเกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรงที่สะสม และยังหาทางแก้ หาคำตอบถึงแรงจูงใจหรือความต้องการของกลุ่มผู้ก่อเหตุที่แท้จริงได้ ก็ยังทำให้ผู้คนที่อยู่ในพื้นที่หรือคนที่ติดตามเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนใต้เกิดความสับสนมากยิ่งขึ้น

ผู้แต่งยังได้เลือกคำที่มีสัมผัสในมาเรียงร้อยกันเป็นความรู้สึกล้นด้านลบ คือ “สับสน” “วุ่นวาย” “มากมาย” เป็นการเลือกคำเพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกันหรือเป็นคำที่จะไปขยายคำก่อนหน้าดังกล่าว

ผู้แต่งได้ใช้สัญลักษณ์ในการสะท้อนความงุนงงเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสิ่งร้ายๆ ที่เกิดขึ้นดังตัวอย่างเพลงที่ปรากฏ “มองไปทางไหนก็มีมืดมัว นานาหวาดกลัวอกสั่นผ่นร้าย” (บ้านฉัน, มาลีฮวนน่า) โดยผู้แต่งได้ใช้ ความมืดมัว เป็นสัญลักษณ์แทนสภาพแวดล้อมของสถานการณ์ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ที่เต็มไปด้วยความสงสัย ความสับสน ความไม่ชัดเจน เพราะเมื่อเราอยู่ท่ามกลางความมืดไร้อำนาจไฟ แสงเทียน มองไม่เห็นสิ่งที่อยู่รอบตัวถึงแม้ดวงตาจะไม่บอดก็ตาม แต่ดวงตาไม่สามารถช่วยในการมองเห็นสภาพ หรือ สถานที่ที่มีมืดมัวได้ เปรียบได้กับสภาพที่ประชาชนส่วนใหญ่เกิดความสงสัยต่อเหตุการณ์ ทั้งที่เกิดการณ์เหล่านี้ก็เกิดทั้งกลางวัน และกลางคืน แต่ก็ไม่มีใครสามารถให้คำตอบกับตัวเองได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น

4. การยกย่องและเชิดชูถึงความสำเร็จของเจ้าหน้าที่รัฐ

การยกย่องและเชิดชูที่ปรากฏในเพลงเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการยกย่องและเชิดชูเจ้าหน้าที่รัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่รัฐ (ญาติ พี่น้อง ฯลฯ) ที่มีความ

เสียสละในการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และเป็นความเสียสละที่จะต้องจากบุคคลอันเป็นที่รักเพื่อมาปฏิบัติหน้าที่

ทุกครั้งที่เกิดความสูญเสียขึ้นกับเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ไม่ว่าจะเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ จะเห็นได้ว่าการการเชิดชูยกย่องว่าเป็นผู้เสียสละ ทั้งจากสื่อกระแสหลัก และในบทเพลงเพื่อสันติภาพ เหตุผลที่มียกย่องและเชิดชูนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการที่เจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนที่ตัดสินใจอาสาและสมัครใจในการลงมาปฏิบัติหน้าที่โดยไม่มีการบังคับ และการลงมาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงที่จะประสบเหตุการณ์ความรุนแรงได้ตลอดเวลา และหลายๆ เหตุการณ์เจ้าหน้าที่รัฐก็เสียชีวิต และบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจทำให้เป็นการบั่นทอนกำลังใจหรือความเสียสละในการทำงานต่อเจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สื่อต่าง ๆ และประชาชนจะต้องยกย่องเชิดชูเกียรติประวัติเหล่านั้นเพื่อเป็นแรงใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ และเป็นเชิดชูความเสียสละสำหรับผู้เสียชีวิตหรือบาดเจ็บจากเหตุการณ์เพื่อเป็นเกียรติแก่ตนเองและครอบครัว

เพลง ราตรีสวัสดิ์ ศิลปิน พักกลิ้ง ฮีโร่

ดังตัวอย่างบทเพลง

เป็นหน้าที่ของกองพันทหารราบผู้รักตัวเอง
น้อยกว่าชนในชาติไทย
เพราะรู้ว่าเลือดเนื้อเค้าจะสละไม่ให้เรา
เป็นทาสใคร...
...ในราตรีที่ด้ามขวานลูกเป็นไฟ
ประเทศไทยเจ้าเอ๋มีคนฝากเพลงนี้มาให้
หลับตาเถอะนะ ขอให้เธอหลับฝันดี
คืนนี้ไม่ต้องห่วง ตรงนี้ฉันจะดูแลด้วยชีวิต
ของฉัน...
(เพลงราตรีสวัสดิ์)

เพลง ราตรีสวัสดิ์ เป็นเพลงที่แต่งขึ้นโดยมีเนื้อหาที่สะท้อนการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเรื่องความปลอดภัย ซึ่งอาจหมายรวมถึง ทหาร ตำรวจ ฯลฯ ที่ปฏิบัติหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อย ในชีวิตและทรัพย์สินของคนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ที่มีความเสี่ยง และมีอันตรายอยู่รอบตัว

เพลง ราตรีสวัสดิ์ ยังเป็นเพลงที่เชิดชูถึงความเสียสละ และความภาคภูมิใจที่ได้ปกป้องดินแดนด้ามขวานจากผู้ไม่หวังดี เป็นแนวหน้าที่ต้องเผชิญ

กับภัยอันตราย โดยที่กลุ่มคนเหล่านั้นที่ลงมาปฏิบัติหน้าที่ต่างก็มีความกลัวเหมือนกับคนทั่วไป สื่อให้เห็นว่าผู้แต่งเข้าใจถึงธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ที่มีความกลัวอยู่ภายในจิตใจอีกทั้งผู้แต่งก็ได้กล่าวถึงผู้ที่ลงมาปฏิบัติหน้าที่ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้เพิ่มเติมว่า ผู้ที่มีความกลัวน้อยกว่าคนอื่น หรือหมายถึงเป็นผู้ที่มีความกล้าและเสียสละมากกว่าความกลัว จึงทำให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ได้ อีกทั้งยังมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการปกป้อง และดูแลดินแดนด้ามขวานเพื่อให้คนส่วนใหญ่ในประเทศอยู่อย่างสบาย

ผู้แต่งได้เลือกใช้คำที่สามารถทำให้ผู้ฟังได้นึกถึงความเสียสละของเจ้าหน้าที่ เช่น “ผู้รักตัวเองน้อยกว่าชนในชาติไทย” เป็นการบอกถึงความรู้สึกพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนที่ย่อมมีความกลัวอยู่ในใจ แต่สำหรับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่นั้นเป็นผู้ที่สามารถเอาชนะความกลัว หรือเป็นผู้ที่สามารถสร้างความกล้าได้มากกว่าความกลัวให้เกิดขึ้นในใจของตัวเอง ประโยคดังกล่าวก็อาจทำให้คนส่วนใหญ่ในประเทศที่ไม่ได้สนใจหรือให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ต้องรู้สึกละอายใจ เพราะบางคนไม่กล้าหรือไม่สะดวกที่จะไปเป็นแนวหน้าก็สามารถเป็นแนวหลังใน

ช่วยเหลือและสง่ากำลังใจไปได้ แต่สำหรับแนวหลัง
ที่ไม่สนใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเลยนั้น ประโยค
ดังกล่าวก็สามารถแทงใจให้รู้สึกเจ็บปวดและ
ละอายใจได้เช่นกัน

...ในคืนที่ผมกินเหล้าอยู่นั่งเล่น
ในคืนที่ป่าข้างห้องยังตั้งวงป๊อกแดง
คืนที่ได้ก้มข้มนั่งท่องตำราเอนท์จุฬา
คืนที่ใครหลายคนลืมชื่อคนเดือนตุลา
คืนที่คุณนอนหลับอยู่บนเตียง
ทั้งหมดคือคืนเดียวกันกับเสียงปืนที่ดังเปรี้ยง
ของทหารต่อต้าน ข.จ.ก.
ผู้ไม่ยอมให้ใครมาเผาโรงเรียน
เผาตำรา ส.ป.ช.
(เพลงราตรีสวัสดิ์)

ผู้แต่งยังได้ยกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลา
เดียวกัน แต่บริบทที่ต่างกันมาเปรียบเทียบ คือ
เหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่รัฐปะทะกับกลุ่มผู้ก่อความไม่
สงบในพื้นที่ กับอีกเหตุการณ์ที่อยู่บริบทที่แตกต่าง
กัน คือ การใช้ชีวิตของคนส่วนในประเทศที่กำลังทำ
สิ่งไร้สาระ หรือสิ่งที่ก่อประโยชน์แก่ตัวเองเพียงฝ่าย
เดียว “ในคืนที่ผมกินเหล้าอยู่นั่งเล่น ในคืนที่ป่าข้าง
ห้องยังตั้งวงป๊อกแดง คืนที่ได้ก้มข้มนั่งท่องตำรา
เอนท์จุฬา” เป็นการกระทำที่เปรียบเทียบให้เห็นว่า
คนส่วนใหญ่ไม่สนใจในต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่
ประโยคดังกล่าว กล่าวถึงการกระทำของคนส่วนใหญ่
ในประเทศอาจทำให้ผู้ฟังได้ตื่น ได้รู้ถึงความเสียหาย
ของคนกลุ่มน้อยที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ใน 3 จังหวัด
ชายแดนใต้

และยังไม่มีตอนจบของนิทาน
มีเพียงแต่ตอนรุ่งสางไม่เป็นศัพทพิการ

เพราะในทุกเช้าที่เราตื่นมาเมาขี้ตา
มันคือเช้าแห่งการสูญเสียที่ 5 องศา 37 ลิปดา
เขาตายเพื่อคนในชาติได้หลับสบาย
เขาจะยืนหยัดปกป้องแผ่นดินแม้ชีพมลาย
หากฉันไม่ได้กลับ อย่างน้อยให้เธอหลับสบาย
ก็พอแล้ว
(เพลงราตรีสวัสดิ์)

ผู้แต่งยังได้สะท้อนอีกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
ไม่รู้จบเมื่อไหร่โดยใช้ประโยค “ยังไม่มีตอนจบของ
นิทานมีเพียงแต่ตอนรุ่งสางไม่เป็นศัพทพิการ” ผู้แต่ง
ได้เปรียบเทียบเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นว่า
เป็นนิทาน เป็นการเสียดสีผู้ฟังบางกลุ่มที่ไม่สนใจ
หรือเพิกเฉยต่อเหตุการณ์ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้
เพราะคำว่า “นิทาน” คนไทยก็จะรู้ดีว่าเป็นเรื่องที่
แต่งขึ้น เป็นเรื่องเล่าที่ผู้ใหญ่ชอบเล่าก่อนนอน บาง
เรื่องอาจเป็นเรื่องตลก บางเรื่องอาจเป็นเรื่องร้าย ถึง
แม้นิทานก่อนนอนเหล่านั้นจะเป็นเรื่องดีหรือเรื่อง
ร้าย สุดท้ายแล้วคนฟังนิทานก็จะนอนหลับอย่าง
สบาย และตื่นขึ้นมาพบกับวันใหม่พร้อมกับลืม
เรื่องราวร้ายที่เกิดขึ้นในนิทาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏ

ในขณะที่เรานอนหลับ
หรือใช้ชีวิตอย่างสุขสบายนั้น
ยังมีคนกลุ่มเล็ก ๆ ต้องลำบาก
และเสี่ยงอันตราย
อยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

ในบทเพลงดังกล่าวผู้แต่งก็ไม่ได้ระบุพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงอย่างตรงไปตรงมา แต่ผู้กลับใช้ตำแหน่ง “5 องศา 37 ลิปดา” เป็นพิกัดภูมิศาสตร์ ซึ่งคนทั่วไปอาจจะไม่รู้ว่าเป็นที่ไหน เป็นกระดุนให้ผู้ฟังเกิดคำถามที่อยากจะค้นหาว่า พิกัดดังกล่าวคือที่ใด การระบุตำแหน่งดังกล่าวเป็นการระบุโดยทางอ้อม ซึ่งพิกัดนั้นเป็นพิกัดของจุดใต้สุดของประเทศไทย คือ พื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา และผู้แต่งก็ได้เลือกพื้นที่ใต้สุดของประเทศไทยเป็นตัวแทนของ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ที่เกิดความรุนแรงในเพลงดังกล่าว

สบาย ไม่ต้องลำบากและเดือดร้อนกับเหตุการณ์
ความรุนแรง หรือถ้าจะมองในอีกมุมหนึ่งก็เป็นกา
ระกิดให้คนส่วนใหญ่ในประเทศได้รู้สึกตัวว่า ใน
ขณะที่เรานอนหลับหรือใช้ชีวิตอย่างสุขสบายนั้น
ยังมีคนกลุ่มเล็ก ๆ ต้องลำบากและเสี่ยงอันตราย
อยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

บทเพลงที่ผู้วิจัยได้หยิบยกมาข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่างที่จะชี้ให้เห็นว่าเพลงเพื่อสันติภาพชายแดนใต้มีการยกย่องและเชิดชูเกียรติเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ซึ่งไม่เพียงแต่ยกย่องและเชิดชูโดยภาพรวมเท่านั้น หากแต่ผู้แต่งก็ยังมีการยกย่องและเชิดชูโดยเจาะจงตัวบุคคลด้วย เช่น ครุฑหลัง จำเริญ เป็นต้น

5. การสร้างความรู้สึกให้เป็นหนึ่ง

การสร้างความรู้สึกให้เป็นหนึ่งเป็นอีกหนึ่งบทบาทที่ปรากฏในเพลงเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ และแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุของความรุนแรงที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ เพราะต้นเหตุความรุนแรงนั้นส่วนหนึ่งมาจากคนที่มีความคิดเห็นต่างจากรัฐ และมีความรู้สึกที่ว่าตนไม่ใช่พวก

(เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา ฯลฯ) เดียวกัน จึงทำให้คนบางกลุ่มสร้างและชูแนวคิดที่จะแบ่งแยกดินแดนออกจากการปกครองของประเทศไทย

การที่เหตุการณ์ความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ยังคงเกิดขึ้นรายวัน ก็ย่อมทำให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐบาลเจ็บล้มตายเพิ่มขึ้น ความสูญเสียในแต่ละครั้งย่อมส่งผลกระทบต่อความรู้สึกทั้งผู้ที่เป็นญาติ คนรู้จัก หรือคนที่รับฟังข่าวสารตามสื่อต่าง ๆ เกิดความรู้สึกโกรธแค้นไม่ไว้วางใจต่อคนมุสลิมหรือคนที่อาศัยอยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งอาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งและการแตกสามัคคีในอนาคต

การที่มีคนบางกลุ่มทั้งคนในพื้นที่ และนอกพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ มีความรู้สึกถึงความแตกต่างด้านชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม

ฯลฯ เป็นสิ่งที่ทำให้คนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้อยู่ร่วมกันไม่ได้ หรือเห็นว่าเป็นอุปสรรคในการอยู่ร่วมกัน จึงจำเป็นต้องจริงที่จริงจะต้องมีการปรับความเข้าใจถึงความแตกต่างๆ ว่าเป็นสีสันแห่งความสวยงามที่สามารถอยู่ร่วมกันได้ และเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคมที่จะต้องปรับความเข้าใจ ปรับความรู้สึกและยอมรับในความแตกต่าง ดังปรากฏในบทเพลงเพื่อสันติภาพชายแดนใต้

ความคิดขัดแย้งพื้นที่สีแดงชายแดน

ด้ามขวาน

พี่น้องเราเดือดร้อนมานาน

ด้วยอุดมการณ์แยกดินแบ่งฟ้า

ปักชำได้บ้านเราบัดนี้เจ็บเหงา

ไร้เสียงบินหลา...

...พื้นที่สีแดง ภาพความขัดแย้งระแวง

สายตา แล้วทำไมไม่หันหน้ามา

พูดคุยปรึกษาปัญหาแก้ไข ใต้ร่มฉัตรงาม

ลูกพ่อสยามเราสายเลือดไทย...

(เพลง ลมหายใจปลายด้ามขวาน)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้แต่งได้บอกถึงสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ก็คือ เกิดความคิดที่ขัดแย้งกันในพื้นที่จนทำให้ 3 จังหวัดชายแดนใต้เป็น“พื้นที่สีแดง” ซึ่งสีแดงจะทำให้รู้สึกถึงความเร่าร้อน ร้อนระอุ เมื่อที่ใดก็ตามมีความร้อนย่อมทำให้คนที่อยู่อาศัยในพื้นที่นั้นอยู่อย่างไม่มีความสุข และสีแดงก็เป็นสีของเปลวไฟ สีของเลือด สอดคล้องกับพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ที่มีสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นรายวัน เกิดการนองเลือด การบาดเจ็บล้มตายของผู้คนเป็นจำนวนมาก ผู้แต่งได้ใช้คำเรียก 3 จังหวัดชายแดนใต้ว่า “ชายแดนด้ามขวาน” เพราะ

“เราสายเลือดไทย”

บ่งบอกถึงสิ่งที่ทุกคนในชาติมีเหมือนกันทุกคน คือ
ความเป็นคนไทย ถึงแม้ว่าแต่ละคน แต่ละพื้นที่ แต่ละจังหวัด

แต่ละภาคมีความแตกต่างกันมากมาย

แต่ในความแตกต่างเหล่านี้

ก็มีสิ่งที่ทุกคนมีเหมือนกัน คือ
ความเป็นคนไทย

รูปทรงของประเทศไทยที่ปรากฏในแผนที่นั้น มีรูปร่างคล้าย “ขวาน” หรือบางคนก็จะเรียกว่า “ขวานทอง” การที่ผู้แต่งใช้คำว่า “ชายแดนด้ามขวาน” แทน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ย่อมส่งผลต่อความรู้สึกของผู้ฟังที่ฟังอย่างพิจารณาว่า แผ่นดิน 3 จังหวัดชายแดนใต้นั้น เป็นแผ่นดินเดียวกันกับประเทศไทยทั้งหมด เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของขวานนั้นก็คือ ด้าม ถ้าขวานไร้ซึ่งด้ามแล้ว ความน่าเกรงขาม ความน่ากลัว ความเข้มแข็ง หรือการนำไปใช้ประโยชน์ย่อมลดน้อยลง เป็นการให้ความสำคัญต่อบุคคล และต่อพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ อีกทั้งเป็นการสร้างความรู้สึกให้เป็นที่หนึ่งหรือความรู้สึกถึงการเป็น “ขวานทอง” ที่สมบูรณ์ซึ่งหมายถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไม่เพียงเฉพาะแต่ 3 จังหวัดชายแดนใต้เท่านั้น แต่เป็นการความเป็นหนึ่งให้กับคนในชาติ

ในเพลงดังกล่าวยังปรากฏ คำว่า “พี่น้องเรา” “บ้านเรา” ซึ่งผู้แต่งได้หมายถึงผู้คนและพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ เป็นการใช้คำที่แสดงถึงการเป็นเครือญาติ ให้ความรู้สึกที่สนิทสนมใกล้ชิด เป็นการ

สร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นเพื่อทำลายความคิด ความรู้สึกผิด ๆ ว่าความแตกต่างที่มีอยู่ในพื้นที่นั้น ไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ การกระตุ้นความรู้สึกความพี่น้องนั้น ไม่เพียงทำให้อยู่ร่วมกันได้ แต่ยังก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ความสนิทสนมและความใกล้ชิดกันของคนในพื้นที่ อีกทั้งยังทำให้เกิดความรู้สึกว่าพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้นั้น เป็นบ้านของทุกคน เป็นบ้านที่พร้อมต้อนรับสมาชิกในครอบครัวทุกคน

ผู้แต่งมีการย้ำความรู้สึกถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหลายบรรทัดของเพลง และที่ปรากฏอีกประโยคหนึ่ง คือ “ได้ร่วมจัดตรงาม ลูกพ่อสยาม เราสายเลือดไทย” บ่งบอกถึงสิ่งที่คนไทยมีเหมือนกันทุกคน คือ กษัตริย์ “ร่มฉัตร” และ “พ่อสยาม” ในที่นี้หมายถึง ในหลวง ซึ่งเป็นประมุขสูงสุดของประเทศ และผู้แต่งยังได้ย้ำอีกว่า “เราสายเลือดไทย” บ่งบอกถึงสิ่งที่ทุกคนในชาติมีเหมือนกันทุกคน คือ ความเป็นคนไทย ถึงแม้ว่าแต่ละคน แต่ละพื้นที่ แต่ละจังหวัด แต่ละภาคมีความแตกต่างกันมากมาย แต่ในความแตกต่างเหล่านี้ก็มีสิ่งที่ทุกคนมีเหมือนกัน คือ ความเป็นคนไทย

6. การปลอบประโลมและให้กำลังใจ

การปลอบประโลมที่ปรากฏในเพลงเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ ส่วนใหญ่เป็นการปลอบประโลมว่า เหตุการณ์ร้ายๆ ที่เกิดขึ้นเป็นเพียงแค่ฝันร้าย หรือเป็นเพียงช่วงเวลาสั้นๆ เท่านั้น เป็นการให้กำลังใจให้คนพื้นที่ และคนที่ทำงานในพื้นที่ที่มีกำลังใจที่จะอยู่และทำงานต่อไป ทั้งที่ความจริงแล้วก็ไม่มีใครสามารถให้คำตอบได้ว่า เหตุการณ์ร้ายๆ จะจบลงเมื่อไหร่

สิ่งที่ผู้แต่งได้ถ่ายทอดลงไปในเพลง สามารถให้กำลังใจและความหวังที่จะได้เห็นสันติสุขในเร็ววัน อีกทั้งยังรู้สึกได้ถึงความหวังโยที่มีต่อคนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ถึงแม้ว่าในบางเพลงอาจจะเจาะจงไปยังคนรัก แต่ยังคงแทรกอารมณ์ความเป็นห่วงต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เช่นเดียวกัน ดังเพลงที่ปรากฏ

ด้วยรักภักดีไม่คลาย จากพี่ชาย ได้กำลังใจ
เสียงเพลงพี่ฝากลมมาถึงบุหงา สุดแคว้นแดนไทย
พี่จำอย่าได้หนักใจ น้องอยู่ปักชำได้ สุขสบายดี
ด้วยความรัก และความภักดี ปกป้องน้องพี่ ชีวีปลอดภัย...
...ที่รักจำอย่าได้กังวล เกิดมาเป็นคน อย่างกลัวปัญหา
มีความหวังทุกวันเวลา สักวันปัญหาจะหมดสิ้นไป
สามจังหวัดชายแดนปักชำได้ หมดความวุ่นวาย คนร้ายไม่มี
อย่ากังวลเลยนะคนดี ทุกคนทางนี้ มีความปลอดภัย
(เพลงบุหงาชายแดน)

จากเพลงดังกล่าวข้างต้น ผู้แต่งได้ถ่ายทอดเพลงโดยการเล่าผ่านผู้หญิง เห็นได้จากการที่ผู้แต่งใช้ “เสียงเพลงพี่ฝากลมมาถึงบุหงา” (เน้นโดยผู้วิจัย) คำว่า “บุหงา” ในเพลงนี้อาจมีความหมายได้ 2 กรณี คือ 1. แทนชื่อคน ซึ่งอาจหมายถึงผู้หญิงที่ชื่อ บุหงา 2. บุหงาที่แทนถึงผู้หญิงโดยรวม เพราะคำว่า บุหงา เป็นภาษามลายู ซึ่งมีความหมายว่า ดอกไม้ และดอกไม้ก็มักถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิง เพราะดอกไม้มีความบอบบาง มีความสวย

และมีกลิ่นหอม ซึ่งเปรียบได้กับผู้หญิงที่เป็นเพศที่สวยงาม ควรค่าแก่การดูแลทะนุถนอม และควรแก่การได้รับการปกป้อง ผู้แต่งมีการเลือกใช้คำเรียก พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ที่หลากหลาย ดังนี้ “สุดแคว้นแดนใต้” “ปักชำได้” และ “สามชายแดนปักชำได้” คำเรียกดังกล่าวเมื่อพิจารณาจากบริบทของเพลงแล้วก็สามารถเข้าใจได้ว่าผู้แต่งได้สื่อถึง 3 จังหวัดชายแดนใต้

การปลอบประโลมและให้กำลังใจที่ปรากฏผู้แต่งได้กระตุ้นโดยพูดว่า “เกิดมาเป็นคน อย่างกลัวปัญหา” เพื่อให้ผู้ฟังได้เข้าใจธรรมชาติของชีวิตคนเราที่ต้องพบเจอปัญหาและอุปสรรคที่เข้ามาปะปนกับความสุข ไม่มีใครและผู้ใดในโลกนี้ที่มีแต่ความสุขความสมหวัง ทุกคนล้วนแต่จะต้องล้มรสและสัมผัสถึงปัญหาและอุปสรรคอยู่ที่ว่าใครสามารถที่จะทน จะสู้ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างไร เป็นการพูดให้ความหวัง “มีความหวังทุกวันเวลาลสักวันปัญหาจะหมดสิ้นไป” ประโยคดังกล่าวเป็นการกระตุ้นให้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ ไม่เพียงเฉพาะคนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้เท่านั้น ให้มีความหวังอยู่ตลอดเวลา หวังที่อยากมีความสุข หวังที่อยากจะรวย หวังที่อยากให้เห็นสันติภาพ ฯลฯ ความหวังต่าง ๆ เพราะการที่คนใดก็แล้วแต่มีชีวิตอยู่อย่างไม่มี ความหวัง ก็เปรียบเสมือนกับคนที่ตายแล้ว เพราะคนที่ไม่มี ความหวังมักจะอยู่เฉย ๆ ได้แต่รอและยอมจำนนต่อทุกสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่มีปฏิกิริยาใด ๆ ซึ่งไม่ต่างกับคนที่ตายไปแล้ว

เพลงดังกล่าวที่ผู้วิจัยได้หยิบยกมาข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึงการให้กำลังใจ การปลอบประโลม และวิธีการให้ความหวังผ่านบทเพลงเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ แต่ทั้งนี้แล้วเพลงก็ทำหน้าที่ได้เพียงส่งต่อและสะท้อนไปยังผู้ฟังทั้งหลาย ส่วนการรับรู้หรือการเข้าใจนั้นก็อยู่ที่ความสามารถ ความสนใจ ความใส่ใจและการพินิจพิจารณาของผู้ฟังแต่ละคน

unสรุป

บทบาทหน้าที่ของบทเพลงเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ประกอบไปด้วย 6 ประการใหญ่ๆ ได้แก่

1. การโหยหาอดีต
2. การสะท้อนเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ
3. การสะท้อนความรู้สึกของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง
4. การยกย่องและเชิดชูถึงความเสียสละของเจ้าหน้าที่รัฐ
5. การสร้างความรู้สึกให้เป็นหนึ่ง
6. การปลอบประโลมและให้กำลังใจ

บทบาททั้งหมดนี้รวมถึงกลวิธีทางด้านวรรณศิลป์ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ผู้แต่งได้นำมาสนับสนุนให้ผู้ฟังได้ตระหนักและรับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้น รวมถึงการเรียกร้องถึงสันติภาพใน 3 จังหวัดชายแดนใต้

แต่ทั้งนี้บทเพลงเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ก็ไม่สามารถที่แก้ปัญหาความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้ หากทำได้เพียงแค่สะท้อนและนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้น รวมถึงถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกไปยังผู้ฟังเพลง เพื่อให้เข้าใจ เห็นใจ และสนใจกับปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ■

เอกสารอ้างอิง

- เดลินิวส์. (2556). หวนรำลึกถึง “ครูจูลิง” พลีชีพอุทิศตน! เสียสละสอนหนังสือ 3 จว.ชายแดนใต้ (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://www.dailynews.co.th> [18 มีนาคม 2558]
- ทีมข่าวอิสรา. (2558). 11ปีไฟใต้...ตายครึ่งหมื่นปีนถูกปล้น 2 พันกระบอกงบประมาณ 2.3 แสนล้าน (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://www.isranews.org> [27 เมษายน 2558]
- ปกรณัมพีเนตร. (2558). 11 ปีไฟใต้...ตายครึ่งหมื่น - ระเบิด 3 พันลูก (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://www.komchadluek.net> [28 เมษายน 2558]
- ประสิทธิ์ รัตนมณี. (2550). วัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://culture.pn.psu.ac.th> [28 เมษายน 2558]
- ผู้จัดการรายวัน. (2556). เพลงเพื่อสันติภาพ...อย่าให้เป็นแค่กระแสไฟไหม้ (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://www.manager.co.th> [26 เมษายน 2558]
- เลขา เกลี้ยงเกลา. (2558). ยอมรับพหุวัฒนธรรมจุดเริ่มสันติภาพ...คือกฎแห่งใจสู่สันติสุข (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://www.isranews.org> [26 มีนาคม 2558]
- สุวรา แก้วนุ้ยและสุภาภรณ์ พันธ์สนชี. (2558). สถานการณ์เด็กในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: 11 ปี ของเด็กและเยาวชนในวังวนแห่งความรุนแรง (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://www.deepsouthwatch.org> [28 เมษายน 2558]
- สมัชชา นิลปัทม์. “สื่อสันติภาพ: สมชายปัตตานี: บทราพัน “โหยหาอดีต” จากปลายด้ามขวาน” *รัฐมิลล์*. 34(3): 51-56; กรกฎาคม – กันยายน 2556.
- สำนักงานเลขาธิการทูตสันติภาพ. (2555). ความหมาย “สันติภาพ” (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://www.upf.or.th> [26 เมษายน 2558]

